

Sveriges Jordägareförbund - inspel till hearing om kommissionens förslag till en gemensam jordbrukspolitik efter 2027

den 16 oktober 2025

Kontaktperson:

Johan Varenius, sakkunnig jordbruk & vilt

Mejl: varenius@jordagarna.se

Tel: 072 722 07 71

Förslaget med att rikta stöd mot olönsamma produktionsinriktningar och företag för att de har störst behov går helt emot logiskt tänkande.

Rationaliseringen i lantbruket har lett till en produktion genom att driftsenheter nyttjar mark, djur, maskiner, personal och insatsvaror på ett effektivt sätt som avkastar mer med mindre insats och med mindre negativ inverkan på miljö och bättre arbetsmiljö.

Det är därför den utvecklingen har drivits och varit lönsam – från stenåldern till Mackleans skiftesreform tills idag. Att rikta offentliga medel på ett sätt som motverkar denna fortsatta utveckling är att gå rakt emot EU:s mål om en stärkt livsmedelsproduktion samt livsmedelsstrategins målsättningar.

Endast 10% av landets 55 000 lantbruksföretag har anställd personal. Över 6 000 företag kommer att omfattas av degressiva stöd enligt kommissionens förslag. Det kommer i genomsnitt betyda ca 500 000 kr mindre i ersättning per företag. Det är kostnaden för en anställd. Det betyder att de få företag som har anställd personal sannolikt kommer att säga upp den på grund av lägre lönsamhet och marginal i företagets ekonomi. Det kommer sannolikt leda till att de större lantbruksföretagen kommer att behöva minska sin produktion med anledning av minskad personalkapacitet. Det går helt emot både EU:s och Sveriges målsättning med ökad produktion, lönsamhet och konkurrenskraft.

1. Vilka åtgärder skulle ni vilja se i det svenska startpaketet för unga?

- Rikta startpaket även till äldre – möjliggör för alla att start upp lantbruksföretag – inte bara för unga.
- Förenkla ansökan
- Även stöd till djurenheter – inte bara areal/ha

2. Vad skulle ni vilja se i den svenska strategin för generationsskifte?

- Bör prata om - **ägarskifte** – och även ta höjd för att det inte är succession inom familjen.
- Kapitalbehov - förmånliga Statliga lån med kreditgarantier - utanför CAP
- Skattemässiga lösningar
 - Periodiseringsmöjligheter
 - Sänkta arb. givaravgifter
- Rådgivningsbehov

3. Kan andra insatser än inkomststöd ge större utväxling för lönsamhet och konkurrenskraft och vilka fördelar/nackdelar finns det med att omfördela medel från inkomststöden till sådana andra åtgärder (t.ex. produktionskopplade stöd eller miljöersättningar)?

- Viktiga är att kombinera produktion med miljönytta – inte fokus på att avsätta ytor utanför produktion.
- Investeringsstöd - enkla och generösa villkor - främjar aktivt brukande.
- Miljöersättningar – ersättningar måste räknas upp med större marginal. (Blommande åker – fältkant bra exempel)
- Produktionskopplade stöd – måste följa marknaden och konsumenters val.
- Inkomstförsäkringar – tex. grödskadeförsäkring

4. Hur bör inkomststödet differentieras?

- Inte alls - minimalt!
- Förbundet är negativa till förslagen om degressiviteten och Capping.
- Fel att straffa företag som investerat och byggt upp rationella produktionsenheter. Det minskar incitament till att vilja växa och öka produktion, lönsamhet och konkurrenskraft som är ett av politikens mål – och inte minst varje lantbruksföretags mål.
- Slår extra hårt i Sverige – fler större jordbruk.
- Kompstödet reglerar för geografiska förutsättningar.
- Handlar om likabehandling.

- Rymligt ramverk bidrar till diversifiering – med mindre styrning och regler gör fler olika.
- Rationella och effektiva företag producerar hållbart.
- Arbetsmiljöfråga – större företag har generellt bättre arbetsmiljö kopplad till säkerhet och sociala aspekter.
- Alla företag ska få samma grundförutsättningar.

5. Vilka fördelar/nackdelar ser du med att göra om något stöd för miljö och klimat i nuvarande CAP till ett nationellt stöd?

- Direktstöd ska ligga kvar i pelare 1 – och villkor ska beslutas i EU för att vara lika och långsiktiga.
- Nationell styrning riskerar olika konkurrensvillkor samt ryckighet i beslut beroende på politisk styrning.
- Jobba för en ökad CAP-budget

6. Vad skulle i första hand behöva ändras när det gäller genomförandet av grundvillkoren?

- Grundvillkoren måste vara mer flexibla
- Grundvillkoren ska beslutas på EU-nivå för att säkra likvärdig konkurrensförutsättning mellan länder.
- Regelverket måste samordnas
- Inga krav på vinterbevuxen mark
- Ta bort krav på växtföljd
- Vattenuttag (vattendirektivet)

Övriga inspel

1. CAP kommer inte räcka till allt och ska koncentreras till åtgärder som främjar produktion. Nu stort behov av separata nationella åtgärder – det ska inte tas medel från CAP för att bidra till målsättningar i tex NRL.
2. Öka EU:s krisreserv till jordbruket (nu minskad)
3. Fokus på produktion i stöd och ersättningarna.
4. Inte styra medel till produktion som inte är rationell, långsiktigt lönsam eller följer marknadens efterfrågan.

Ersättningsformer i CAP som bör vara extra prioriterade

- Ha kvar gårdsstödet – det är idag det mest rättvisa system vi kan ha.
- Produktionskopplade stöd – tex animalieproduktion i vissa områden.
- Investeringsstöd – som främjar aktivt brukande.
- Bra med djurkopplade stöd – men kräva ett visst antal djur för att få stöd Ha kvar precisionsjordbruk
- Färre stöd med högre ersättningar
- Plocka bort det som är omgärdat av komplexa regelverk.
- Vi vill införa något som kan öka produktion – inte ta mark ur produktion.

Risker med förslaget

- Sverige skulle missgynnas jämfört med andra europeiska länder som har fler små lantbruksföretag.
- Förslaget riskerar bidra till inlåsning av medel i CAP.
- Den bästa försäkringen är gårdsstödet – kunna bredda till viss animalieproduktion – tex djurvälståndersättning
- Avbyttjänst är positivt!

Investeringsstöd

- Investeringsstöd är ett enkelt sätt att rikta medel för att gynna aktiva företag.
- Stöden och åtgärderna ska tydligt omfatta produktion och aktivt brukande.

Nuvarande stödtak och stödnivåer främjar lika konkurrensvillkor

- Stöden medför konkurrensneutralitet
- Inkomststödet ger lantbrukarna en inkomst oavsett hur produktionen går – en typ av försäkring och inkomstgaranti
- Större företag med anställd personal och skapar arbetstillfällen ska inte missgynnas i CAP – alla ska ha lika
- Högre ersättningsnivåer i miljöersättningar

Möjliga finansieringsinstrument

- Statlig borgen – lånegaranti – det krävs kapital för att växla upp produktionen
- Subventionerad ränta kan innebära en stor risk vid ändrade regler
- Investeringsparkonto – periodiseringskonto för investeringar, likt skogskonto fast för jordbruksföretag.
- Detta ska ligga utanför CAP

Startstöd

- Idag kör många driftsbolag och stödet utgår från att alla driver i enskild firma.
- Har problem med arbetskraft – attraktion
- Unga skulle kunna få bättre lönevillkor
- Slopa arbetsgivaravgift
- Bättre med ett ”**startpaket**” – ska främja en affärsmässighet

Övriga kommentarer, förslag och synpunkter

- Missgynnar den aktive lantbrukare – och utveckling och rationalisering
- Kompstödet – ersätter idag de utsatta områdena
- Effektiva företag producerar billig mat – nuvarande lagstiftning säkrar hållbar produktion – grundsyftet med CAP
- 17 000 företag producerar 80% av livsmedlet

Fem argument mot degressivitet och för lika stöd till stora gårdar

1. Livsmedelsberedskapen kräver storskaliga företag

De största lantbruksföretagen står för en betydande del av Sveriges livsmedelsproduktion. Att minska deras stöd riskerar att försvaga hela livsmedelsberedskapen.

2. Stora företag är rationella och effektiva

Effektiv produktion med modern teknik är nödvändig för konkurrenskraft och klimatanpassning. Ett system som straffar rationella strukturer motverkar både hållbarhet och innovationskraft.

3. Hög skuldsättning gör stora företag mer känsliga

Stora företag är ofta tungt belånade. Minskade stöd riskerar att äventyra deras stabilitet vid finansiell oro, vilket kan få långvariga negativa effekter på hela sektorn.

4. Likabehandling är en rättvisefråga

Stöd bör ges utifrån faktisk aktivitet och bidrag till livsmedelsförsörjningen – inte efter storlek. Differentierade villkor för olika företagsformer snedvrider konkurrensen.

5. Risk för konstgjord företagsuppdelning

Nedtrappning och tak leder till att stora företag delar upp sig i mindre enheter för att kringgå reglerna, vilket ökar administrationen utan att ge samhällsnytta.

1. Vilka företag och regioner har större behov av inkomststöd? Fördelar/nackdelar med att i högre grad rikta stöden mot dessa?

- Förbundet är negativa till målsättningar om diversifieringen – det får inte bli på bekostnad av de företag som investerat och byggt upp rationella produktionsenheter och att CAP ska hålla liv i olönsamma verksamheter. Alla företag ska få samma grundförutsättningar.
- Det är fel att rikta om ersättningar och stöd till olönsamma företag och udda produktionsinriktningar bara för att skapa diversifiering av företag. Större företag som har effektiviserat och investerat till rationalisering ska inte straffas för det arbetet och få sänkta ersättningar.
- Ska en robust livsmedelsproduktion med ökad produktion skapas så behövs stora företag – de producerar volym – om dessa missgynnas så försvagar det svensk livsmedelsproduktion.
- Ett stort företag har dessutom större utmaningar/kostnader vid generationsskifte/ägarskifte än mindre – därför är de av minst lika stort behov av ersättningar och kapital. Samma ersättning till alla företag - per brukad areal, djurenhet eller åtgärd – är det mest rättvisa systemet.
- Kompstödet reglerar idag geografiska variationer och förutsättningar på ett bra sätt och bör vara kvar – inte förstärkas med ytterligare fördelning av inkomststödet.
- Vi måste styra till att producera det som är lämpligt för platsen och då kan produktionskopplade stöd vara att föredra för att främja diversifiering och utveckling av företag – men inkomststödet är en viktig bas för alla företag.
- Sverige har fler lantbruksföretag som är större än genomsnittet i EU (60% över 100 hektar jordbruksmark) – vilket medför att degressiviteten slår hårt mot många företag som kan tappa betydande intäkter.
- Enligt kommissionen har större gårdar bättre lönsamhet vilket är en sanning med modifiering – lönsamheten är inte så god att det går att missgynna dessa företag.
- Storleksrationaliseringen måste ses på ett balanserat sätt – det är ju inte jättelönsamma multinationella företag vi pratar om. Storleksrationaliseringen pågår och har alltid gjorts av en anledning och det är för att nyttja naturresurser och insatsvaror på ett effektivt sätt och få dem att avkasta mer med minskad insats.
- Vi vill inte ha den föreslagna degressivitet (obligatorisk nedtrappning av stöd)
- Cirka 6 200 företag i Sverige skulle beröras, främst de stora. Neddragningen motsvarar ca 610 miljoner kronor, dvs. 20 % av stöden i den här gruppen.

2. Bör aktivt brukande i högre grad vara ett krav för inkomststöd? Vad kan ses som aktivt brukande och vilka fördelar/nackdelar finns det med att rikta stödet till sådana företag?

- JA – det är positivt att främja aktiv produktion – och omfördela ersättningar för tex en passiv träda.
- Att omfördela ökat inkomststöd till unga är inte säkert att det landare rätt – denna grupp kan främjas med andra riktade stöd som idag.
- Att istället rikta investeringsstöd av olika slag främjar per automatik aktiva företag som har en långsiktig strategi.
- För att investeringsstöden ska vara attraktiva krävs det en hög andel medfinansiering – som tex kväveklivet. Hög ersättningsnivå – minst 65%, hög maxnivå på totalbelopp, mm. Rätt utformat blir det välsökt!

3. Vilken roll spelar inkomststöden för att nå Livsmedelsstrategins mål om ökad produktion? Kan andra insatser ge större utväxling och vilka fördelar/nackdelar finns det med att omfördela medel från inkomststöden till sådana andra åtgärder (vilka också kan behöva förändras)?

- För vissa företag kan inkomststödet ha stor betydelse – men produktionsriktade stöd kan ha ännu större – tex dikoproduktion på bete kan ha uppemot 45% av omsättningen från ersättningar och stöd. Det skapar också en sårbarhet.
- Det är därför viktigt att vara lyhörda mot marknaden och konsumenters val vid utformning av ersättningar och stöd.
- Inkomststödet är viktigt för alla företag då vi har allt oftare yttre störningar genom variationer i klimat, skörd, marknadspriser samt geopolitiska faktorer som gör att inkomststödet är en viktig krockkudde/krislindringsinstrument för alla företag.

4. Finns det andra aspekter som är viktiga att beakta när det gäller inkomststöden?

- Ingen CAPPING – lika viktigt att värna om de större och rationella produktionsföretagen – som att diversifiera.
- Måste komma ihåg CAP:s ursprung – att reformen och ersättningarna skapades för att säkra en billig, säker och kvalitativ livsmedelsförsörjning till Europas befolkning – därför subventionerade/ersattes produktionen – för att maten skulle vara billigare till slutkonsument. Nu går man ifrån detta och skapar ett system med allt mer kostnadsersättningar för klimat- och miljöåtgärder – vilket inte ger några intäkter till lantbruksföretaget.
- CAP kan inte räcka till allt – och får inte gå från en ersättning till lantbrukarna för uteblivna marknadsintäkter (fullt betalt för produkterna) till att finansiera kostnadsersättningar för klimat- och miljöåtgärder.

- Beslutar våra politiker om särskilt strikta produktionskrav på nationell nivå – vilket sker idag – måste producenterna ersättas – men inte med CAP-medel – utan nationell finansiering utanför CAP.
- ARBETSMILJÖ – är en viktig aspekt. Att motarbeta utvecklingen av större driftsenheter riskerar att försämra arbetsmiljön i näringen som redan är ansträngd – och i synnerhet hos mindre företag. 90% av landets lantbruksföretag har inte anställd personal – och det måste beaktas att större lantbruksföretag har resurser och möjligheter att hantera arbetsmiljö, både psykosocialt samt moderna maskiner och hjälpmedel på ett sätt som inte små enmansföretag kan.